

Місце та роль світової автомобільної промисловості в сучасній світовій економіці

Автомобілебудування сьогодні однією із найрозвиненіших галузей світової економіки. Сукупне світове виробництво транспортних засобів, включаючи автомобілі, комерційні транспортні засоби та автобуси, досягло рівня 95 млн. у 2016 р. Загальний оборот сектору автомобілебудування перевищив 3,5 трлн. дол., податкові надходження перевищили 8 млрд. дол. Близько 9,5 млн. людей зайнято в автомобільній промисловості, що становить 5% від кількості зайнятих у виробничих секторах. Частка легкових автомобілів за вартістю становить 10% від загального експорту в промислово розвинених країнах та 17% від експорту машин та обладнання. Відносний рівень глобалізації сектора (значення індексу транснаціоналізації) зріс з 0,41 у 2000 р. до 0,55 у 2016 р., що означає, що більше половини виробничої та маркетингової діяльності автомобільних транснаціональних корпорацій було перенесено за межі країн їх базування. Крім того, обсяг зовнішніх активів і продажів транснаціональних корпорацій становить близько 1,5 трлн. дол., а виробництво автомобілів у іноземних філіях досягає 42 млн. одиниць.

Однак важливим є не абсолютні показники сектору, а вплив інституційного мультиплікатора, який його розвиток робить на економічне зростання. Автомобільна промисловість, будучи найбільшим споживачем продукції з широкого кола галузей, є потужним фактором їх розвитку: одне робоче місце в автомобільному секторі створює 8–10 робочих місць у допоміжних галузях: металургійній, електротехнічній, текстильній та ін. Наприклад, у США автомобільна промисловість споживає до 15% сталі, 46% ковкого заліза, 70% натурального та синтетичного каучуку, третину виробництва верстатів. В цьому секторі зайнято понад 55% промислових робітників та маніпуляторів. Історично склалося так, що автомобільна промисловість виступила локомотивом, який витягнув економіку США з Великої депресії, а потім підтримував економіку повоєнної Європи і, зокрема, Німеччини. Незабаром після цього автомобільна промисловість стала основою для розвитку японської та південнокорейської економік, здійснивши так зване «економічне диво». Сьогодні економічне зростання багатьох країн, що розвиваються, значною мірою залежить від розвитку автомобільного виробництва.

Розглядаючи основні риси галузі світового автомобільного виробництва на сучасному етапі можна виділити такі особливості її розвитку:

1. Основним продуктом сектору є легковий автомобіль. До 90% світового виробництва автомобілів складають легкові автомобілі, що не дивно, беручи до уваги вирішальну роль, яку автомобіль відіграє в сучасному суспільстві, яке стає все більш мобільним та динамічним.

2. Глобальна форма конкуренції. Ключові регіональні та національні автомобільні ринки значною мірою інтегровані у світовий автомобільний ринок, де діють найбільші транснаціональні автомобільні корпорації. Крім того, сьогодні конкуренція стає транснаціональною.

3. Життєвий цикл галузі – зрілість. В даний час світова автомобільна промисловість працює в умовах надлишку пропозиції та надлишку виробничих потужностей, що збільшує інтенсивність конкуренції та спричинює поступове зниження норм прибутку компаній.

4. Головні гравці в галузі – великі багатонаціональні корпорації. Сьогодні існує близько 30 автомобілебудівних компаній, найбільшими і стратегічно важливими з яких є американські транснаціональні корпорації – General Motors, Ford, Chrysler; європейські – Volkswagen, PSA Peugeot-Citroen, Renault-Nissan, Fiat Group, BMW; японські – Toyota, Honda, Suzuki, Mitsubishi, Mazda, Fuji Heavy Industries (Subaru); та корейські – Hyundai, KIA, Daewoo.

5. Рівень консолідації зацікавлених сторін галузі є високим. Понад 70% виробництва зосереджено у 7 найбільших компаніях (Toyota, GM, Ford, Renault-Nissan, Volkswagen, Hyundai, Honda).

6. Основними вирішальними детермінантами конкурентоспроможності галузі є: ресурсоємність, насамперед, з точки зору витрат, пов'язаних з компонентами (до 40% у структурі сукупних витрат на виробництво та торгівлю), з робочою силою (вгору до 20%), маркетинг (до 20%); технологічне лідерство (витрати на НДДКР становлять до 8% продажів); якість продукції та репутація бренду.

7. Значна залежність від зовнішніх факторів та загальних економічних умов. Причиною цього є розгалужена структура міжгалузевих та міжгалузевих зв'язків в автомобільній промисловості та глибока інтеграція виробництва та мерчандайзингу в єдину взаємозалежну систему. Крім того, автомобіль не є предметом першої необхідності, і тому попит на автомобілі значною мірою залежить від рівня доходу споживачів та загальної соціально-економічної ситуації в країнах-споживачах.

Отже, сучасна автомобільна промисловість є надзвичайно конкурентною, оскільки знаходиться в стадії зрілості. Проте все ще залишаються доступними методи конкурентної боротьби, в першу чергу за рахунок впровадження новітніх технологій в галузі.